

Cieleszky Péter¹ – Kiss Máté Attila²

Ébredő nemzedékek

Awakening Generations

Az évfordulók mindig alkalmat adnak a visszatekintés formalitásán túlmutató szembenézésre, a múltbéli tapasztalatok értékelésére. Valamennyien történelmi érzékkel élünk, bár mindennapjaink sodró lendülete sokszor elmosza a múltból a jövőbe ívelő időt, a sosem nyugvó jelent. Ha mégis meg-megállunk, és a szembenézés mellett döntünk, lehetőséget kaphatunk arra, hogy a véletlen történések sokaságában olyan aranyfonalba kapaszkodjunk, amely megvilágítja az előre vezető út messzi mérföldköveit is. Minél súlyosabb terhet adott a múlt, annál tisztábban, és annál messzebbre láthatunk. De nem azért, mert óriások vállán állunk – ahogy Bernard de Chartres értette – hanem azért, mert öröklött félelmeink emlékezetében látásunk élesebb, akaratumk szilárdabb, szolgálatunk hűségesebbé válik.

Kulcsszavak: *nemzedékek, nemzetbiztonsági szolgálatok, fúziós központok, információmegosztás, terrorizmus elleni fellépés*

Anniversaries always provide us the occasion to face with things beyond the formality of retrospect and to evaluate experiences of the past. We all live with a historical sense, however the whirl of our everyday life tries to carry away the time arching into the future: the never resting present. Even if we stand still after all, and decide to face things, we may have the opportunity to grasp the golden fade of many coincidental adventures lighting up even the far-off milestones of the road forward. The heavier the burden of the past is, the clearer and the far-off we can see. And not because we are standing on the shoulders of giants – as Bernard de Chartres understood – but because in the memory of our inherited fears our visual perception is clearer, our will is stronger, our charges will be more faithful.

Keywords: *generations, national security service, fusion centres, information sharing, counter terrorism*

¹ Cieleszky Péter r. ezredes, rendőrségi tanácsos, a Terrorrelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ főigazgatójának főtanácsadója.

² Kiss Máté Attila, Terrorrelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ szakértője, Budapest, okl. nemzetközi biztonság- és védelempolitikai szakértő.

Emlékezet

Történelmi évfordulóink Janus-arcúak. Az ünneplők tekintete az ősi etruszk kétarcú napistenhez hasonlóan a múltból a jövőbe vezető horizontot fogja át, és az ünnepi pillanatok egy-egy kaput nyitnak e kettő között. Mindannyian ilyen átjárókban élünk. Ki közelebbről, ki távolabbról szemlélődik. Hol élesebben, hol homályosabban látunk, résztvevők vagy kívülállóak vagyunk. Sokszor úgy érezzük, összeáll minden apró részlete a múltnak, majd a következő pillanatban el is tűnik mindaz, amit valóságnak hittünk. Mint az álmok a friss ébredés után. Az érzés gyakrabban, a történet ritkábban marad meg. Generációról generációra, újra és újra megvívunk eszméinkért, vélt vagy valós történetünkért és történelmünkért. A múlt és a jövő valami fura törvényszerűséget mutatva olvad össze, majd elillan. Ahogy József Attila írja:

„Én fölnéztem az est alól
 az egek fogaskerekére -
 csilló véletlen szálaiból
 törvényt szőtt a mult szövőszéke
 és megint fölnéztem az égre
 álmaim gőzei alól
 s láttam, a törvény szövedéke
 mindíg fölfeslik valahol.”³

A nemzedékekben az ünnepek ezernyi árnyalattal tükröződnek vissza. Mindenki mást és másképpen él meg, mégis van valami éteri közeg, amelyen keresztül terjed és tovább él az ünnep esszenciája. Az idő múlásával persze tompulnak a színek, gyengülnek a fények és elhallgatnak a zajok. Ez a dolgok rendje. A zene egyre távolabbi, de akinek füle van, hallja – *az igazság az idő (szolgáló)leánya*.⁴ *Az ünnep és a hit mindabban, ami igaz, egymástól el nem választhatók.*

*Nemrégiben a büntetés-végrehajtás vezetése Millenniumi Emlékkönyvvel kívánt fejet hajtani a börtönőrök védőszentje, Nikomédiai Szent Adorján előtt. A rendvédelmi szervek köréből a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ e vértanú előtti tiszteletadással és az emlékkönyv egyik fejezetének megírásával igyekezett erősíteni a patronált szervezet iránti megbecsülését. Bár a főhajtás a védőszentet illette, de elismerésünk emellett az emlékezőnek is szólt. A valóságból formálódó legendát ápolva e szervezet mind több értéket közvetítve gyarapodott és teljesítette be társadalmi, közösségi feladatait. A megemlékezés címe *Ünnepi hétköznapiok – foglyul ejtett valóság*. A címmel arra szerettünk volna utalni, hogy az ünnepi hétköznapiok azokból a mindennapokból emelkednek ki, amelyeknek sajátos értelmet, történelmi jelenvalóságot adunk. Nemzedékről nemzedékre. De van, ami nem változik. Nincs valódi történelmi emlékezet bátor szembenézés – az igaz tudás felé mutató törekvés – nélkül.*

³ JÓZSEF 1934.

⁴ Aulus Gelliusnak tulajdonított idézet – „Veritas, filia temporis”.

„Bizonyos, hogy szükségünk van a történelemre, de másként van rá szükségünk, mint a tudás kertjében tébláboló, elkényeztetett naplopónak, nézzen le bármily előkelően is a mi otromba és bájtalan szükségleteinkre és nyomorúságunkra. Vagyis az élethez és a tethoz van rá szükségünk, nem pedig az élettől és a tettől való kényelmes elforduláshoz, még kevésbé az önző élet és a gyáva és gonosz tett megszépítéséhez. Amennyire az életnek szolgál a történelem, csak annyira akarunk neki szolgálni mi...”⁵

Nemzedékek kora

Három évtized múlt el a *jogállami forradalomként* megvalósult rendszerváltoztatás óta. Furcsa egybeesések. Nagy Imre és mártírtársai pontosan ennyi idő múltán kaptak a párizsi *Cimetière du Père-Lachaise* temetőben szimbolikus sírhelyet, és közel ennyi időre volt szükség, hogy e vértanúkat Magyarországon rehabilitálják és újratemessék. Harminc év kellett ahhoz, hogy megtörténhessen egy valódi szembenézés azzal a múlttal, amelyet *jeltelen sírba, arccal a föld felé temettek el*. Innen érkeztünk. 1989-et írtunk. És eltelt újabb három évtized, egy generáció aktív éveinek száma.

„Pontosítanám azt a fogalmat, hogy generáció. Nemzedék. Egy nemzedék élete, amíg a nemzedék nemzedéknek számít, az egy régi ajánlás szerint 30 év. De ezt úgy számolják, hogy 30 év kell ahhoz, tehát a krisztusi korhoz elérni, amíg a nemzedék önálló, cselekvőképes gondolkodóképes lesz, és akkor van 30 éve a nemzedéknek ahhoz, hogy cselekedjék. És akkor jön a következő nemzedék.”⁶

A három évtizedes évforduló szimbolikusan azonosítható tehát egy generáció aktív éveinek számával. Ez az ünnep újabb dimenziójára irányítja figyelmet. Napjainkban közkedvelt társalgási téma a generációk egymás mellett élése, az egyes generációk megnevezett elkülönítése, jellemző tulajdonságaik és létmódjuk szerint. Természetesen felmerülhet az a kérdés, hogy vajon ebben van-e bármi újszerű? Hiszen korábban is beszéltünk a reneszánsz emberről, a reformáció, a viktoriánus kor vagy a reformkor nemzedékéről stb. Szintén közkedvelt toposzá vált az elmúlt bő fél évszázad történelmét egy példátlan fejlődés eredményeként bemutatni, és természetesen ennek az értelmezésnek is van valóságalapja.

Persze kérdés, vajon a kezdeti emberi közösségekben a beszéd kialakulása, a tűz használatának elterjedése, a föld megművelésének általánossá válása, a birodalmak szerveződése, a kereszténység megjelenése, az ipari forradalom társadalma stb. nem ugyanakkora erejű változásnak hatott-e ahhoz az ismeretszinthez és létmódhoz képest, amelyben korábban éltek?

Természetesen nem feladatunk e kérdések megválaszolása itt és most, de ahhoz, hogy megértsük a ma felismerhető generációk viszonyrendszerét, és értékeinket tovább tudjuk örökíteni a következő nemzedékek számára, megkerülhetetlennek tűnik valamifajta értő megközelítés.

Az általánosítás szintjén azt láthatjuk, hogy a *baby boom generáció* tagjai ma az első számú döntéshozó vezetők. A munkaerőpiac gerincét a *digitális bevándorlóként*

⁵ NIETZSCHE 2004, 95–96.

⁶ POPPER 2011, 3:56–4:37.

emlegetett X generáció adja. Mögöttük a *digitális bennszülöttek Y generációja*, akik egy évtizeden belül jelentős dominanciát mutatnak majd a munkaerőpiacon, amelynek strukturális változása alapvetően e nemzedék számára a legadekvátabb módon lesz kezelhető. Ennek az az oka, hogy ők már beleszülettek a digitális világba. Nem nehéz megjósolni, hogy éppen ez a nemzedék lesz az, amely a Z és az *új csendes α* generációk szocializációjára a legnagyobb hatással lesz, és nemcsak felmenői minőségéből, hanem mint *digitálisan értő(bb) közönség és közösség jellegéből adódóan is*.

Ebből egyenesen következik, hogy a jelenleg meghatározó generációk elsődleges feladata az elmúlt három évtizedben éppen az volt, hogy segítse, támogassa a közvetítő Y generációt saját értékei megteremtésében, hogy ismeretközvetítése teljesebbé válhasson. A kérdés tehát számunkra úgy merül fel, hogy szakterületünkön vajon felkészültünk-e ezekre a kihívásokra? Elég volt-e harminc év mindeerre? És egyáltalán: szembe tudtunk-e nézni ezekkel a nehézségekkel? Akárhogyan is foglalunk állást ezekben a kérdésekben, hajlamos vagyok azt gondolni, hogy a tudatlanság, az önzés, de még a restség sem lett volna elegendő ahhoz, hogy érdemben változtassunk a dolgok menetén. Seneca bölcsen írja: „Vezetik a végzetek az akarót, s a nem akarót: vonszolják.”⁷

A szolgálatok harminc éve

Harminc év telt el azóta, hogy létrehozták a demokratikus és jogállami formáknak megfelelően működő hazai nemzetbiztonsági szolgálatokat. Az ünnepi emlékezet itt megkívánja a visszatekintésen túlmutató számadást és az elkövetkező évtizedek kihívásaira nyitott előretekintő bölcsességet is.

Szervezetünk – sajátos helyzetéből adódóan – *társas magányban* éli mindennapjait. A partnerszolgálatok évtizedes fennállása mellett megjelenő hároméves múltja mértéktartásra kötelezi. Létünket emellett sajátos, de természetesen belső ellentmondások uralják, és részben meg is határozzák. Egyrészt az információfúziós tevékenység szükségességét éppen a szolgálatok tevékenységi körében tapasztalható anomáliák hívták életre – és e tekintetben indokolt a magyarországi fúziós központ zártabb jellegét erősítő nemzetbiztonsági besorolása is. Ugyanakkor a TIBEK együttműködő partnerei a tágabb értelemben vett rendészeti közösségbe tartozó szervezetek, amelyek tevékenységüket transzparenssebben, nyitottabban végzik.

A hovatartozás kérdése – a nemzetbiztonsági szolgálatok szempontjából – éppen azért rendkívül meghatározó, mert a demokratikus és jogállami formáknak megfelelően működő hazai nemzetbiztonsági szolgálatok kialakításának alapkövét éppen három évtizeddel ezt megelőzően tették le, és a korábbi működési módok és attitűdök egyes elemeinek lebontása még nem történhetett meg. Vannak tehát feladatok, amelyeket az elkövetkező generációkra kell hagynunk.

⁷ SENECA 1924, 24.

A fúziós központok megjelenése Európában és azon kívül

A bipoláris világrend felbomlásával megváltozott környezetben a nemzetállamok biztonsági percepciója is átalakult. Amíg korábban a két hegemon szembenállása jelentette az egyedüli fenyegetést, addig a polarizált világrendben végbement változások következtében a katonai fenyegetésből fakadó biztonsági kockázat háttérbe szorult és új típusú kihívásokkal kellett szembenézni. A Szovjetunió felbomlásával egyes országok politikai átmeneti időszakában olyan nem állami forrású fenyegetések jelentek meg, amelyekre pusztán katonai válaszdással nem lehetett reagálni.

A 2001. szeptember 11-ei, valamint az azt követő európai terrorcselekmények, a megváltozott biztonsági környezet és az új típusú kihívások megjelenése rávilágított a korábbi, szervezeteken belüli és szervezetek közötti együttműködési rend felülvizsgálatának szükségességére, kiemelten a stratégiai döntéshozó állami vezetőket támogató nemzeti hírszerzés vonatkozásában.

Ebben a történelmi környezetben hozták létre az úgynevezett fúziós központokat, amelyek az egyes szervezeteknél szétszórtnak meglévő információk újszerű kezelését tették lehetővé. Az ott dolgozók szakértelmükkel, az információk elemzésével, valamint azok megosztásával képesek hasonló támadások korai előrejelzésére, és az egyes közigazgatási intézmények, döntéshozók számára ajánlásokat fogalmaznak meg az új típusú fenyegetések kezelésére.

A fúziós központokra általánosságban jellemző, hogy mandátumukban a terrorizmus elleni küzdelem jelenik meg fő célkitűzésként. Az elmúlt 10 évben megjelenő és folyamatosan átalakuló új típusú kihívások azonban megkövetelték, hogy egyes központok – a terrorizmus megelőzése mellett – szélesebb feladatszabás meghatározásával a szervezett bűnözés és a hibrid fenyegetések kezelésének kérdéskörére is kiterjesszék tevékenységüket.

Állományuk vezényelt jellegéből adódóan az együttműködő szervezeteknek lehetősége nyílik az információ széles körű megosztására, valamint a szervezetek közötti „kulturális” barikádok áthidalására.

Általánosságban a fúziós központok fő célja a terrorfenyegetettség szintjének felmérése, és a döntéshozatal stratégiai szintű támogatása. A felügyelet és az információáramlás biztosított csatornákon történő szavatolása érdekében egyes központok szervezetileg beágyazódtak egy vagy két minisztériumba vagy kormányzati szervbe, ami ellátja a központok felügyeletét és biztosítja a gazdasági hátterüket is.

Az első fúziós központot az Egyesült Államokban hozták létre, majd az amerikai példára alapozva Európa több országa is felállította saját szervezetét, míg tágabb világviszonylatban az angolszász szövetségesek, így Ausztrália 2003-ban és Kanada 2004-ben csatlakozott egy újonnan kialakított központ létrehozásával.

A kanadai Biztonsági és Hírszerző Szolgálat keretein belül 2004-ben létrehozott Integrált Terrorizmus-értékelő Központ (*Integrated Terrorism Assessment Centre – ITAC*) az egyetlen olyan szövetségi szintű szervezet, amelynek kifejezetten az a feladata, hogy elemezze az országot és annak külföldi érdekeltségeit érintő terrorista fenyegetettséget. A központ személyi állománya az ország biztonsági és hírszerzési ügynökségeinek, releváns szervezeteinek vezényelt szakértőiből áll. Az ITAC elemzései, értékelései nyilvános és minősített információkon alapulnak, középpontjukban

a Kanadában és a nemzetközi szinten (például G8/G20 rendezvények, olimpiai játékok) folyamatosan fennálló terrorista fenyegetettségek állnak. Az ITAC felelős továbbá a rendszeresen frissített Nemzeti Terrorizmus Fenyegetettségi Szint (*National Terrorism Threat Level*) megállapításáért, és a vonatkozó ajánlások megfogalmazásáért.

Ausztráliában a Biztonsági Hírszerző Szervezet részeként 2004 óta működik a Nemzeti Fenyegettség-értékelési Központ (*National Threat Assessment Centre – NTAC*), amely terrorista- és erőszakos cselekmények természetére és bekövetkeztének valószínűségére vonatkozó elemzéseket készít. Ezenfelül 2019-ben Ausztrália a csendes-óceáni térségben alakított ki egy fúziós központot, azzal a céllal, hogy elősegítse a térség mikroállamai számára szükséges információk megosztását. A központot az ausztrál állam átmenetileg Canberrában állította fel, azzal a céllal, hogy a biztonsági fenyegetések, a nemzetközi bűnözés, az illegális halászat, a csempészet és a bevándorlás ellen hatékonyabb fellépést biztosítson maga és a környező országok számára az információk könnyebb elérésével.

Az Európában 2012-ben létrehozott Európai Hírszerző Központ (*European Union Intelligence and Situation Centre – EU INTCEN*) az operatív és műveleti feladatok támogatására gyűjt adatot nyílt forrásból (OSINT), egyes uniós hírszerző szolgáltatóktól és külképviseletektől. Bár hasonló feladatszabásai vannak és a terrorizmus elleni felkészülés, valamint a fenyegettség értékelése megjelenik a mandátumában, azonban nem tekinthető fúziós központnak, ugyanakkor azok munkájához több szinten csatlakozik. Az INTCEN a regionális és tematikus irodák kialakításával olyan szervezeti egységeket hoz létre, amelyek a tagállamoktól összegyűjtött információk segítségével támogatják az uniós intézmények és tagállamok döntéshozatalát. A szervezet részt vesz az Európai Unió Tanácsának hibrid munkacsoport ülésein, amelyben a tagországok egyes fúziós központjai is jelen vannak.

NCTC (National Counterterrorism Center)

Az első fúziós központot az Egyesült Államokban hozták létre a 2001. szeptember 11-ei terrortámadásokra reagálva, miután az amerikai kormányzat felismerte a nemzetbiztonsági szervezetek közötti információ megosztásának hiányából fakadó veszélyeket. A 2003-ban felállított Terrorista Fenyegettség Elemző Központot (*Terrorist Threat Integration Center – TTIC*) 2004-ben, a 9/11-es bizottság ajánlásai és az (EO) 13354. számú Elnöki Rendelet (a továbbiakban: elnöki rendelet) alapján átnevezték Nemzeti Terrorelhárító Központra (*National Counterterrorism Center – NCTC*). A központ célja, hogy a belbiztonsági és a terrorizmus megelőzésével foglalkozó szervezeteknek platformot biztosítson az információ megosztására és törekvéseik összehangolására, valamint hogy közvetlen támogatást nyújtson a stratégiai és operatív tervezésben az Egyesült Államok elnökének.⁸

Az elnöki rendelet által megfogalmazott irányelv alapján az NCTC feladatai: „Az alkalmazandó jogszabályokkal összhangban lévő ügynökségeknek a legfontosabb

⁸ NCTC – The National Counterterrorism Center: History. www.dni.gov/index.php/nctc-who-we-are/history (A letöltés dátuma: 2019. 10. 22.)

prioritást kell élvezniük. (i) A transznacionális terrorista tevékenységek felderítésére, megelőzésére, megzavarására, és enyhítésére Egyesült Államok emberei, érdekei és területének vonatkozásában. (ii) A terrorizmussal kapcsolatos információk cseréje az ügynökségek között. (iii) A terrorizmussal kapcsolatos információk cseréje az ügynökségek és az államok és a helyi önkormányzatok illetékes hatóságai között és (iv) az ügynökségek azon képességének védelme, hogy további ilyen információkat szerezzenek.”⁹

A műveleti tevékenységet nem végző központ adatokat kérhet és adhat át más szervezetnek a terrorizmus megelőzése vagy felderítése céljából, valamint nyílt információkat gyűjt, döntéshozatalt támogató stratégiai elemzéseket készít.

Az NCTC állománya a kormányzat különböző területéről érkező vezényelt szakértőkből áll. A központ alkalmazottait a Központi Hírszerző Ügynökség (*Central Intelligence Agency – CIA*), a Szövetségi Nyomozó Iroda (*Federal Bureau of Investigation – FBI*), az Igazságügyi Minisztérium, a Védelmi Minisztérium, a Belbiztonsági Minisztérium és más partnerszervezetek biztosítják.

A fúziós központnak közvetlen kapcsolata van a Fehér Ház szituációs központjával, naponta tájékoztatják a Fehér Házat és a kabinet tagjait az ügynevezett Elnöki Napi Tájékoztató (*Presidential Daily Briefing – PDB*) anyag elkészítésével. Ezen túlmenően az NCTC felel az USA éves terrorelhárítási stratégiájának tervezéséért és készítéséért.

A központ saját adatbázist üzemeltet, amelyben nemzetközi terroristák és a hozzájuk köthető személyek adatait tárolják. Az NCTC az együttműködő szervezetektől kapott, terrorizmushoz köthető információkat is beépíti adatbázisába. A központ külföldi társszervekkel is kapcsolatban áll, annak érdekében, hogy az információk minél nagyobb részletességgel kerüljenek bevezetésre az egyes adatbázisokba, így biztosítva a szervezetek közötti összehangolt munka sikerességét.

Az NCTC 24 órás műveleti központot is működtet, amelynek állományához a nemzetbiztonsági és rendészeti szerveken túl a katasztrófavédelem, a mentőszolgálat és a tűzoltóság is delegált képviselőket.

Az európai fúziós központok

Az európai országok által létrehozott fúziós központokat az amerikai, valamint az európai terrorcselekmények tapasztalatait összegző nemzetbiztonsági stratégiai felülvizsgálatok eredményére figyelemmel alakították ki.

Spanyolországban a 2004-es madridi robbantások késztették arra a kormányt, hogy egy átfogó kormányzati felülvizsgálat során, két nemzeti hírszerző szervezet összevonásával 2014-re létrehozza a Terrorizmus és Szervezett Bűnözés Elleni Hírszerző Központot (*Intelligence Center for Counter-Terrorism and Organized Crime – CITCO*), miután a támadás feltárta az egyes belbiztonsági szervezetek közti koordináció hiányát.

A spanyol példához hasonlóan Olaszországban a 2003-ban Irakban szolgálatot teljesítő katonai konvojt ért terrortámadásra reagálva hozták létre a Terrorizmus Elleni Stratégiai Elemző Központ (*Comitato di Analisi Strategica Antiterrorismo – CASA*)

⁹ Federal Register.

nevű szervezetet, 2004-ben. Hollandiában, Theo van Gogh filmrendező 2004-es – egy szélsőséges iszlám szervezethez köthető terrorista általi – meggyilkolása jelentette a fordulópontot, aminek következtében felállították a Nemzeti Biztonsági és Terrorrelhárítási Koordinációs Központot (*National Coordinator for Security and Counterterrorism – NCTV*).

Az Egyesült Királyságban ugyanilyen központi szerv a 2003-ban alakult, folyamatosan bővülő létszámmal rendelkező Egyesített Terrorizmus Elemző Központ (*Joint Terrorism Analysis Centre – JTAC*), ami a MI5 alatt végzi tevékenységét. Franciaország 2014-ben alapította meg saját fúziós szervezetét a Terrorrelhárítási Koordinációs Központot (*Unité de coordination de la lutte antiterroriste – l’UCLAT*).¹⁰

Az elmúlt időszakban a V4-ek körében is megjelentek a fúziós központok. A 2017-ben megalapított cseh Terrorizmus és Hibrid fenyegetések elleni központ (*Centre against Terrorism and Hybrid Threats – CTHT*) és a 2013-ban kialakított szlovák Nemzeti Biztonsági és Elemző Központ (*National Security and Analytical Centre – NBAC*) működése eltér a magyar gyakorlattól, mindkét szövetséges országban egy már meglévő szolgálat alá beosztott – nem önálló – szervezeti egységként hozták létre azokat.

Lengyelország, Terrorrelhárítási Kiválósági Központ (*Terrorism Prevention Centre of Excellence – TPCoE*) néven 2018-ban hozott létre hasonló szervezetet, aminek fő profilja a terrorizmus megelőzésével, a terrorrelhárítással kapcsolatos tanulmányok elkészítésével és oktatások szervezésével a szövetséges országok támogatása.

OCAM/CUTA (Coordination Unit for Threat Analysis)

Európában és nemzetközi viszonylatban is elismert a belga Terrorelemző Koordinációs Központ (*Coordination Unit for Threat Analysis – OCAM/CUTA*), amelyet egy 2006-os törvényi feladatszabás alapján¹¹ azzal a céllal hoztak létre, hogy a nemzeti és nemzetközi információk alapján elemezze és értékelje az ország terrorfenyegetettségét, azonosítsa és elemezze az extrémizmussal és radikalizmussal összefüggő jelenségeket, valamint azt folyamatosan frissítse, és az állampolgárokat tájékoztassa. A terrorfenyegetettség meghatározása kapcsán egy 4 szintből álló értékelést alkalmaznak. Az értékelés az 1-es szinttől (valószínűtlen vagy nem létező), a 4-es szintig (nagyon komoly, közvetlen veszély) terjed.

Az országos elemző, kommunikációs és együttműködési központ partnerei között találhatóak egyes hatóságok, minisztériumok (például Belbiztonsági Minisztérium, Katonai Biztonsági Szolgálat, rendőrség, Külügyminisztérium, Hírközlési Minisztérium, Vámhivatal, ügyészség), valamint külföldi társszervek, amelyek képviselői folyamatosan és aktívan együttműködnek.

Szervezetileg elemző-értékelő főosztályokból és a dokumentációs főosztályból áll, elemzőik különböző munkacsoportokban tematikusan hajtják végre feladataikat. 2017. január 1-jével kezdte meg a működését az erőszakos extrémizmus elleni

¹⁰ VAN DER VEER et al. 2019, 2–3.

¹¹ Wet Betreffende...

küzdelemre szakosodott egység. Közvetlen munkakapcsolatban állnak a műveleti feladatokat ellátó úgynevezett task force-okkal, amihez ügyészi segítség is biztosított a számukra.

Az OCAM/CUTA kiemelt feladata stratégiai jelentések készítése a döntéshozók számára, illetve részt vesznek az úgynevezett Nemzeti Biztonsági Terv előkészítésében, amely alapján meghatározzák a nemzetbiztonsággal összefüggő középtávú feladatokat. Az OCAM/CUTA szorosan együttműködik a független, önálló hatáskörű krízisközponttal, amely a kockázatelemzést végzi. Az OCAM/CUTA által készített fenyegetettség-elemzést átadják a krízisközpontnak, ami konkrét intézkedések elrendelését kezdeményezheti.

Az OCAM/CUTA javasolja a Nemzeti Biztonsági Tanácsnak a terrorizmus finanszírozásával összefüggésbe hozható szervezetek pénzeszközeinek befagyasztását és a vagyonlefoglalást, továbbá javaslatot tehet az úti okmányok 6 hónapig tartó érvénytelenítésére.

Az OCAM/CUTA speciális, dinamikus adatbázist működtet, amely a visszatérő terroristák, a jellemzően otthon radikalizálódott harcosok, a gyűlöletre uszító prédikátorok adatait tartalmazza. Az adatbázis 2016-ra lett teljesen működőképes.¹²

A nemzetközi együttműködés relációjában, elsősorban a fúziós központokkal tartanak kapcsolatot, azonban egyedi elbírálás alá esik, hogy mely szervezetek tartoznak ebbe a kategóriába. Tekintettel arra, hogy az elmúlt néhány évben a hibrid tevékenységek területén megnövekedett az orosz és kínai állam által jelentett fenyegetés, ezért velük közvetlen kapcsolatot egyáltalán nem tarthatnak.

Az OCAM/CUTA végzi a radikalizálódott személyek azonosítását is, aminek eredményeként, míg 2012-ben még egy kisebb csoport kapcsán kezdték el külön vizsgálni a jelenséget, ma már több százra teszik a nyilvántartásban lévő radikalizált, visszatérő harcosok számát, a hozzátartozókat is beleértve.

Az OCAM/CUTA további feladata a biztonságtudatosság növelése (*awareness raising*), stratégiai kommunikációjukat is ennek mentén alakítják ki, rendszeresen megkeresik az önkormányzatokat, ezáltal prevenciók tevékenységét is ellátnak.¹³

Madrid Group

A 2010 óta működő Madrid Group csoport létrehozásának az volt a célja, hogy közös platformot teremtsen az információfúziós tevékenységet végző szervezetek számára a közvetlen tapasztalat- és információcserére, illetőleg a legjobb gyakorlatok megosztására.

Az évente kétszer ülésező formáció célja, hogy az euroatlanti fúziós központok információs hálózataként előmozdítsa a stratégiai elemzések, a terrorelemzések, terrorfenyegetettség-értékelések legjobb gyakorlatának megosztását és a – nem műveleti célú – információcserét a központok, szolgálatok között. A fórumon a tagállamok – a hazájukat érintő fenyegetettség tükrében – sorra ismertetik a terrorelemzéssel

¹² RENARD 2016.

¹³ Brüsszel, 2019. 09. 19. – Szakértői szintű egyeztetéseken elhangzottak alapján.

összefüggő tapasztalataikat, az újonnan megfigyelt tendenciákat, valamint az általuk alkalmazott elemzési módszereket.

Általánosságban elmondható, hogy a fúziós központok mindenhol kiemelt szerepet játszanak a terrorfenyegetettség szintjének értékelésében, ugyanakkor működésük mindössze néhány éves múltra tekint vissza, így azt minden tagállam elismeri, hogy a központok hatékony működéséhez – az információmegosztás okán – elengedhetetlen a bizalom kiépítése a hazai és a külföldi partnerszervezetek irányába egyaránt.

Magyarországot 2017 óta a TIBEK képviseli a csoportban, ami alkalmat teremt a szakértői szintű együttműködések kiépítésére, kiterjesztésére, valamint tapasztalatok megosztására és megvitatására is.

A Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ

A Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ – a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi LXIX. törvénnyel módosított – a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Nbtv.) alapján új nemzetbiztonsági szolgálatként 2016. július 17-én kezdte meg működését.

A megalakulása óta eltelt szűk három év tapasztalatai több okból meghatározónak tekinthetők. Egyrésztől megfelelő alapot teremtenek ahhoz, hogy óvatos értékeléssel tekinthessünk e fiatal szervezet mindennapi tevékenységére. Ennek egyik aspektusaként *Az összadatforrású elemzések szervezeti keretei* címmel megjelent¹⁴ publikációban azokra a nehézségekre igyekeztünk rávilágítani, amelyek a fúziós központtal történő együttműködést nehezítik.

E bemutatás célja ugyanakkor az, hogy a szervezet történetének áttekintésével áttetszőbben rajzolódhassanak ki azok a kölcsönös együttműködés lehetőségét rejtő kapcsolódási felületek, amelyek kibontása az együttműködő szervezetek jövőbeli eredményes munkájának biztosítékaként szolgálhatnak.

A fúziós központ intézményi hátterének evolúciója tekintetében annyit érdemes megjegyezni, hogy a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ (a továbbiakban: SZBKK) létrehozásáról – és 2001. január 1-jei működésének megindításáról – a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központról szóló 2000. évi CXXVI. törvény rendelkezett. A módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt Alapító Okirata szerint feladata „a szervezett bűnözés megelőzésének, megszakításának, felderítésének elősegítése céljából a szervezett bűnözés elleni fellépés céljából feldolgozott adatok gyűjtésének, felhasználásának és ellenőrzésének koordinációja”.¹⁵

Az SZBKK közel egy évtizedes működésének tapasztalatai – valamint a megváltozott biztonsági és rendészeti kihívások – szükségessé tették a fúziós központként történő működés feltételeinek és feladatrendszerének kialakítását, amely felé a kormányzat az első lépéseket 2010. évben tette meg.

¹⁴ CIELESZKY 2018.

¹⁵ SzBKK, 2010, 4. pont

Egyes feladatok végrehajtásának biztosítására 2014. december 15-én a Belügyminisztériumon belül létrejött a Rendészeti Információs Iroda (REINFO). Ezt követte 2015. április 1-jén az utasadat-információs egység (HUPIU), majd 2015. november 16-án az azt támogató nyíltforrású információszerző egység (OSINT) létrehozása az SZBKK keretein belül.

A Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ 2016. július 17-én a jogelőd SZBKK talaján, a HUPIU, az OSINT és a REINFO integrációjával valósult meg.

Összegzés

Korábban kifejtettük, hogy a magyar szolgálatok átalakításának egyik meghatározó iránya a demokratikus, jogállami garanciákkal működő professzionális szakmai tevékenység – társadalmi elfogadottság feltételeinek megteremtésével közös – kialakítása, másik pedig a globális környezet dinamikus változásából adódó kihívásoknak való folyamatos és naprakész megfelelés.

Nagyon is emberi, hogy ebben a környezetben hangsúlyosan a biztonságot veszélyeztető *külső* behatásokra összpontosítunk, amelyek körében elsődlegesen a civilizációs kihívások, a klímaváltozáshoz, regionális konfliktusok kiszélesedéséhez, vagy ezek társadalmi hatásaihoz kapcsolódó történések. Ugyancsak meghatározó a terrorizmus jelentette fenyegetés az európai környezetben, amely immár a *mindennapok* részévé válva határozza meg a közösségi politikát is. És megjelenik még számos további kihívás, amelyek a biztonság távlati aspektusait érintik, mint például az európai népesség elöregedéséből és ennek következményeiből adódó politikai-társadalmi-gazdasági változások. A nemzetbiztonsági szolgálatok e komplex környezetben formálódnak és teremtik meg belső ellentmondásaikat is.

Nagy a kísértés, hogy a prioritások körében első helyen a biztonságot, fenyegetésként pedig a fenti hatásokat jelenítsük meg. Nem meglepő az sem, hogy ennek a szemléletnek jelentős társadalmi támogatottsága van. Furcsa tréfája a sorsnak, hogy a *létező szocializmus* kudarcából ébredező demokráciák bontakozó szabadság-esszményének első kihívásai éppen olyan társadalmi környezetben jelennek meg, ahol a legelemibb kérdéssé az vált, hogyan lehet az emberek biztonságát szabadságuk megtartása mellett garantálni.

Miközben tehát tanuljuk értékelni és értelmezni azt a környezetet, amely az emberi méltóságot emeli minden közösségi érték felé, önvédelmi ösztöneinket folyamatosan ostromolják azok a külső hatások, amelyek reflexszerűen a múltbeli válaszok felé terelnek. Egy sajátos történelmi helyzet, sajátos erkölcsi dilemmákkal.

Mi azért dolgozunk, hogy nemzedékeink történelmi kihívásaira saját példáinkon keresztül megfelelő és előremutató válaszokat tudjunk adni. Meggyőződésünk, hogy az oktatás-képzés prioritásának biztosítása, az információfúziós tevékenység és az értékelő-elemző szakma fejlesztése, valamint a mesterséges intelligencia alkalmazások felértékelődésének együttes hatása nagymértékben hozzájárul majd közösségi céljaink eléréséhez, az elmúlt három évtized méltó folytatásához.

Felhasznált irodalom

- CIELESZKY, Péter (2018): Az összadatforrású elemzések szervezeti keretei. *Szakmai Szemle*, 16. évf. 4. sz. 112–118. Elérhető: http://knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2018_4_szam.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 03. 13.)
- JÓZSEF Attila (1934): *Eszmélet*. Elérhető: <https://mek.oszk.hu/11800/11864/html/1934.html> (A letöltés dátuma: 2019. 11. 19.)
- NIETZSCHE, Friedrich (2004): *A történelem hasznáról és káráról*. Atlantisz Kiadó.
- SENECA, Lucius A. (1924): „Ducunt fata volentem, nolentem trahunt!”. Idézi: SZEMERE Samu: *Spengler filozófiája*. Béta Irodalmi Részevnytársaság Kiadása.
- RENARD, T. (2016): *Counterterrorism in Belgium: Key challenges and policy options*. Brüsszel, Egmont – Royal Institute for International Relations, Rue des Petits Carmes 15.
- VAN DER VEER, Renske – BOS, Walle – VAN DER HEIDE, Lisbeth (2019): *Fusion Centres in Six European Countries: Emergence, Roles and Challenges*. Hága, The International Centre for Counterterrorism. Elérhető: <https://icct.nl/wp-content/uploads/2019/02/ICCT-VanderVeer-Bos-VanderHeide-Fusion-Centres-in-Six-European-Countries.pdf> (A letöltés dátuma: 2020. 01. 22.)
- Wet betreffende de analyse van de dreiging, 2006-07-10/32, (B.S. 20 juli 2006). Elérhető: <https://icct.nl/wp-content/uploads/2019/02/ICCT-VanderVeer-Bos-VanderHeide-Fusion-Centres-in-Six-European-Countries.pdf> (A letöltés dátuma: 2020. 01. 22.)

Internetes források

- A Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ (SzBKK) Alapító Okirata, 4. pont. Elérhető: http://accessibility.government.hu/download/0/78/20000/SZBKK_alap%C3%ADt%C3%B3%20okirat.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 04. 28.)
- Federal Register, Vol. 69, No. 169. Presidential Documents 53589. Executive Order 13354 of August 27. 2004., National Counterterrorism Center Section 1. Elérhető: www.govinfo.gov/content/pkg/FR-2004-09-01/html/04-20050.htm (A letöltés dátuma: 2019. 03. 13.)
- POPPER Péter (2011): *Magára hagyott generációk*. Elérhető: www.youtube.com/watch?v=U9hV8RXXhig (A letöltés dátuma: 2019. 11. 10.)
- www.dni.gov/index.php/nctc-who-we-are/history (A letöltés dátuma: 2019. 10. 22.)

Jogforrások

1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról
2000. évi CXXVI. törvény a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központról
2016. évi LXIX. törvény a terrorizmus elleni fellépéssel összefüggő egyes törvények módosításáról